

SODBA SODIŠČA (prvi senat)
z dne 16. decembra 2004*

V zadevi C-520/03,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, naslovljen na Sodišče z odločbo Tribunala Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana (Španija) z dne 27. novembra 2003, ki je prispela na Sodišče 15. decembra 2003, v postopku:

José Vicente Olaso Valero

proti

Fondo de Garantía Salarial (Fogasa),

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi P. Jann, predsednik senata, K. Lenaerts, sodnik, N. Colneric (poročevalka), sodnica, K. Schieman in E. Juhász, sodnika,

generalni pravobranilec: A. Tizzano,
sodni tajnik: R. Grass,

* Jezik postopka: španščina.

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Olasa Valera T. Alcalá Mellado, odvetnica,
- za špansko vlado L. Fraguas Gadea, zastopnik,
- za Komisijo Evropskih skupnosti G. Rozet in L. Lozano Palacios, zastopnika,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Direktive Sveta 80/987/EGS z dne 20. oktobra 1980 o približevanju zakonodaje držav članic o varstvu delavcev v primeru plačilne nesposobnosti njihovega delodajalca (UL L 283, str. 23).

- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Olasom Valerom in Fondo de Garantía Salarial (jamstveni sklad, v nadaljevanju: Fogasa), ker je slednji Olasu Valeru zavrnil izplačilo odškodnine iz naslova subsidiarne odgovornosti, ker mu je bilo delovno razmerje nezakonito odpovedano, pri čemer je bilo plačilo te odškodnine med tem delavcem in njegovim delodajalcem dogovorjeno v sporazumu o poravnavi.

Pravni okvir

Ureditev Skupnosti

- 3 V členu 1(1) Direktive 80/987 je določeno: „Ta direktiva se uporablja za terjatve delavcev, ki izhajajo iz obstoječih pogodb o zaposlitvah ali delovnih razmerij, do delodajalca, ki je plačilno nesposoben v smislu člena 2(1).“
- 4 V členu 2(2) omenjene direktive je določeno, da le-ta ne posega v nacionalne zakonodaje glede opredelitve izrazov „delavec“, „delodajalec“, „plačilo“, „priznana pravica“ in „pričakovana pravica“.
- 5 V členu 3(1) te direktive je določeno:

„Države članice sprejmejo potrebne ukrepe za to, da jamstvene ustanove v skladu s členom 4 jamčijo izplačilo neporavnanih terjatev delavcev, ki temeljijo na pogodbah

o zaposlitvi ali delovnih razmerjih in se nanašajo na plačilo za obdobje pred določenim datumom“.

- 6 Na podlagi člena 4 Direktive 80/987 imajo države članice možnost omejiti obveznosti jamstvene ustanove iz člena 3 te direktive, tako da obveznost plačila omejijo na določeno obdobje ali določijo zgornjo mejo jamstva.
- 7 V členu 9 te direktive je določeno, da le-ta „ne vpliva na pravico držav članic, da uporabljajo ali uvajajo zakone in druge predpise, ki so za delavce ugodnejši“.
- 8 V skladu s členom 10(a) iste direktive le-ta „ne vpliva na možnost držav članic [...], da sprejmejo ukrepe za preprečevanje zlorab“.
- 9 V Direktivi Evropskega parlamenta in Sveta 2002/74/ES z dne 23. septembra 2002 o spremembah Direktive 80/987 (UL L 270, str. 10), ki je začela veljati po nastanku dejstev v sporu v glavni stvari, je člen 3 te direktive nadomeščen z naslednjim besedilom:

„Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, da zagotovijo, da jamstvene ustanove, ob upoštevanju člena 4, jamčijo plačilo neporavnanih terjatev delavcev, ki izhajajo iz pogodb o zaposlitvi ali delovnih razmerij, ki vključujejo, kadar to zahteva nacionalna zakonodaja, odpravnino ob prenehanju delovnega razmerja.

Terjatve, ki jih prevzamejo jamstvene ustanove, so neporavnane terjatve za plačila, vezane na obdobje pred in/ali, kot je ustrezno, po danem datumu, ki ga določijo države članice.“

Nacionalna ureditev

Kraljevi zakonski dekret 1/1995

- 10 V členu 26(1) in (2) kraljevega zakonskega dekreta 1/1995 z dne 24. marca 1995 o potrditvi spremenjenega besedila Estatuta de los Trabajadores (zakon, ki ureja delovna razmerja, BOE št. 75 z dne 29. marca 1995, str. 9654, v nadaljevanju: zakon o delovnih razmerjih), je določeno:

„1. Za plačo se štejejo vse ekonomske ugodnosti, ki jih delavci prejmejo, v denarju ali v naravi, v zameno za storitve, ki jih poklicno opravljajo za račun drugega, če so te ugodnosti, ne glede na obliko plačila, povračilo za dejansko delo ali čas odmorov, izenačen z delom. [...]

2. Izraz plača ne zajema zneskov, ki jih delavec prejme iz naslova povračila stroškov v zvezi s svojo poklicno dejavnostjo, prejemkov in nadomestil iz naslova socialne varnosti ter nadomestil za premestitve, začasne prekinitve ali odpovedi.“

- 11 Člen 28 delovnopravnih predpisov, kot so bili spremenjeni z zakonom 33/2002 z dne 5. julija 2002 (BOE št. 161 z dne 6. julija 2002, str. 24683), katerega naslov je „Enako plačilo ne glede na spol“, določa:

„Delodajalec mora za opravljanje dela enake vrednosti plačati enako plačilo, neposredno ali posredno, ne glede na to, ali gre za plačo ali drug prejemek, pri čemer je prepovedana vsakršna diskriminacija na podlagi spola glede na vse vidike in pogoje plačila.“

- 12 V členu 33(1) in (2) zakona o delovnih razmerjih, v različici na podlagi zakona 60/1997 z dne 19. decembra 1997 (BOE št. 304 z dne 20. decembra 1997, str. 37453), je določeno:

„1. Jamstveni sklad, neodvisni organ v okviru ministrstva za delo in socialno varnost, ki je pravna oseba in ji je priznana poslovna sposobnost za doseganje njenih ciljev, delavcem izplača zneske plač, ki jim pripadajo ob plačilni nesposobnosti, prekinitve plačil, stečajja ali prisilne poravnave gospodarskih subjektov.“

V okviru prejšnjega odstavka se za plačo šteje znesek, priznan kot tak v sporazumu o poravnavi ali v sodni odločbi iz vseh naslovov, določenih v členu 26(1), in tudi dodatno nadomestilo iz naslova 'salarios de tramitación', o katerem, glede na okoliščine primera, odloči pristojno sodišče, če sklad iz nobenega naslova skupaj ali posebej ne izplača zneska, ki bi bil višji od vsote, enake dvakratni dnevni minimalni plači za vse poklice s številom dni neizplačane plače, do največ sto dvajset dni.

2. Jamstveni sklad v primeru, določenem v prejšnjem odstavku, v korist delavcev izplača odškodnino, priznano s sodbo ali z upravno odločbo, zaradi odpovedi ali prenehanja pogodbe v skladu s členi 50, 51 in 52(c) tega zakona, v okviru najvišjega letnega plačila, če dnevna plača, ki je podlaga za izračun, ne presega dvakratne minimalne plače za vse poklice.

Znesek odškodnine se za to, da ga Fonds de garantie salariale ob odpovedi ali prenehanju pogodbe izplača v skladu s členom 50 tega zakona, izračuna na podlagi 25 dni na leto dela, pri čemer ne sme presegati omejitve, določene v prejšnjem odstavku.“

- 13 Na podlagi člena 33(4) zakona o delovnih razmerjih sklad prevzame obveznosti, določene v odstavkih, ki predhodijo tej določbi, po preučitvi utemeljenosti zadeve.
- 14 V členu 50 zakona o delovnih razmerjih, v katerem so navedeni razlogi za odpoved pogodbe na zahtevo delavca, je določeno:

„1. Razlogi, zaradi katerih je delavec upravičen do odpovedi pogodbe, so:

[...]

- c) Katerakoli druga hujša kršitev obveznosti s strani delodajalca, razen v primeru višje sile [...]

2. V teh primerih ima delavec pravico do nadomestil, določenih za primer nezakonitega prenehanja delovnega razmerja.“

15 Člen 56(1) zakona o delovnih razmerjih se glasi:

„1. Če je prenehanje delovnega razmerja razglašeno za nezakonito, se lahko delodajalec v petih dneh od dneva objave sodbe odloči med vrnitvijo delavca na delo, skupaj s plačilom zneskov ‘salarios de tramitación’, kot so določeni v točki b) tega odstavka, in plačilom naslednjih zneskov, ki morajo biti določeni s sodbo:

- a) odškodnine, enake 45 dnevni plači za leto dela; obdobja, krajša od enega leta, se izračunajo v sorazmerju glede na mesece do višine 42 mesečnih obrokov;
- b) zneska, ki je enak vsoti dolgovanih plač od dneva odpovedi do vročitve sodbe, ki odpoved razglašajo za nezakonito, ali dokler delavec ne najde zaposlitve, če je ta zaposlitev nastopila pred razglasitvijo sodbe in če delodajalec predloži dokaz glede zneskov, ki jih je izplačal, da se jih odšteje od zneskov ‘salarios de tramitación’.

Delodajalec mora za delavca v obdobju, ki ustreza plačam, obravnavanim v točki b) zgoraj, še naprej plačevati prispevke za socialno varnost.“

Kraljevi dekret 505/1985 o jamstvenem skladu Fogasa

16 V členu 14 kraljevega dekreta 505/1985 z dne 6. marca 1985 o organizaciji in delovanju jamstvenega sklada (BOE št. 92 z dne 17. aprila 1985, v nadaljevanju: kraljevi dekret 505/85) je določeno:

„1. Za namene tega kraljevega dekreta se za zavarovane terjatve plač štejejo vse ekonomske ugodnosti, do katerih ima delavec pravico, zato ker predstavljajo povračilo za:

- a) dejansko opravljeno delo;
- b) čas odmorov, izenačen z delom;
- c) ekonomske ugodnosti, pridobljene iz naslova člena 56(1)(b) zakona o delovnih razmerjih in člena 211, zadnji odstavek, zakona delovnopravnem postopku.

[...]

2. Za terjatev odškodnine se šteje znesek, ki je delavcu zaradi odpovedi ali prenehanja pogodbe o zaposlitvi priznan v sodbi, odločbi organa za delo ali dopolnilni sodni odločbi v skladu s členoma 50 in 51 zakona o delovnih razmerjih.“

- 17 V skladu s členom 28(3) navedenega kraljevega dekreta predstavlja razlog za zavrnitev zahtevkov za prejemke iz jamstva za plače „ugotovitev zlorabe pravice ali zaobidenja zakona ali če plačilo ni utemeljeno zaradi ugotovljenega obstoja skupnega interesa delavcev in delodajalcev, da zato da bi dobili ugodnosti iz jamstvenega sklada, ustvarijo vtis zakonske plačilne nesposobnosti“.

Zakon o delovnopravnem postopku

- 18 V členu 63 kraljevega zakonskega dekreta 2/1995 z dne 7. aprila 1995 o potrditvi novega besedila Leya de Procedimiento laboral (zakon o delovnopravnem postopku, BOE št. 86 z dne 11. aprila 1995, str. 10695, v nadaljevanju: LPL) je določeno, da se pred začetkom sodnega postopka izvede poravnalni postopek pred upravno službo.
- 19 V členu 84 LPL je določeno, da je ob neuspešnem poravnalnem postopku pred to službo obvezen nov poravnalni postopek pred pristojnim sodiščem.

Spor o glavni stvari

- 20 Z aktom o poravnavi, sestavljenim 15. decembra 1999 pred Juzgado de lo Social n° 16 de Valencia (Španija) v okviru postopka izpodbijanja odpovedi, ki ga je pred Juzgado de lo Social sprožil Olaso Valera, je bila le-temu priznana nezakonitost odpovedi delovnega razmerja s strani podjetja Valls y Lorente SL (v nadaljevanju: Valls). V teh okoliščinah se je podjetje Valls zavezalo, da bo Olasu Valeru plačalo „salarios de tramitación“ in tudi odškodnino zaradi nezakonite odpovedi. Delavec je na to pristal.
- 21 Ker podjetje Valls na dogovorjeni dan ni izvedlo plačila zneskov, zapadlih na podlagi omenjenega dogovora, je Juzgado de lo Social št. 3 de Valencia (Španija) 10. februarja 2000 izdal sklep o dovolitvi izvršbe za to obveznost. S sklepom istega sodnika z dne 21. septembra 2001 je bilo podjetje Valls razglašeno za plačilno nesposobno. Ta sklep je bil vročen strankam in jamstvenemu skladu Fogasa.
- 22 Olaso Valero je torej od jamstvenega sklada Fogasa zahteval plačilo zajamčenih prejemkov, kar pa je ta organ z odločbo z dne 30. oktobra 2001 zavrnil. Ker je šlo za odškodnino zaradi nezakonite odpovedi, je jamstveni sklad Fogasa navedel, da so bili zneski, zahtevani iz tega naslova, dogovorjeni v sporazumu o poravnavi in torej niso bili priznani s sodbo, odločbo organa za delo ali dopolnilno sodno odločbo v skladu s členom 14(2) kraljevega dekreta 505/85.
- 23 Olaso Valero je zoper omenjeno odločbo jamstvenega sklada Fogasa pri Juzgado de lo Social št. 16 de Valencia vložil tožbo, ki pa jo je to s sodbo z dne 20. marca 2003 zavrnilo.

Vprašanja za predhodno odločanje

- 24 V svoji predložitveni odločbi Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana, na katero je bila vložena pritožba zoper omenjeno zavrnilno sodbo, ugotavlja, da je bilo vprašanje „salarios de tramitación“ že razsojeno v sodbi Sodišča z dne 12. decembra 2002 v zadevi Rodríguez Caballero (C-442/00, Recueil str. I-11915).
- 25 V zvezi z odškodnino zaradi nezakonite odpovedi navedeni Tribunal poudarja, da se glede na člen 28 zakona o delovnih razmerjih zdi, da izraz „plačilo“ v španskem pravu ni nujno omejen samo na plačo, kolikor je plačilo lahko plača ali kaj drugega.
- 26 Predložitveno sodišče, upošteva zlasti točki 26 in 27 zgoraj navedene sodbe Rodríguez Caballero, najprej izraža splošen dvom glede uporabe Direktive 80/987 za odškodnino, ki se izplača nezakonito odpuščenemu delavcu. Poudarja predvsem, da je Direktiva 2002/74 tista, s katero je bilo v člen 3 Direktive 80/987 vstavljeno besedilo: „kadar to zahteva nacionalna zakonodaja, odpravnino ob prenehanju delovnega razmerja.“ Poleg tega člen 4(2) Direktive 80/987 izplačilo plačila veže na obdobja, ki se slabo skladajo z institutom odškodnine. Razen če se na podlagi člena 28 zakona o delovnih razmerjih pravnemu izrazu „plačilo“ da nedvomno novo razlago, in sicer takšno, ki zajema odškodnino zaradi nezakonite odpovedi, saj iz španskega prava izhaja, da se Direktiva 80/987 zanje ne uporablja, ker so v tem pogledu nacionalne določbe za delavce ugodnejše kot predpisi Skupnosti.
- 27 Predložitveno sodišče izraža dvom tudi glede spoštovanja splošnega načela enakosti in prepovedi diskriminacije, na katero se sklicujejo točke 30, 31, 32 in 33 zgoraj omenjene sodbe Rodríguez Caballero. Če se določbe člena 33 delovnopравnih

predpisov in določbe kraljevega dekreta 505/85 obravnavajo, kot da zanje velja pravo Skupnosti, bi bilo po mnenju predložitvenega sodišča mogoče, enako kot v primeru „salarios de tramitación“, zaključiti, da če imajo vsi nezakonito odpuščeni delavci pravico do odškodnine, če jim ni omogočena vrnitev na delo, in sicer tako tisti, katerih nezakonitost odpovedi je bila ugotovljena s sodbo, kot tudi tisti, ki so sklenili sporazum o poravnavi na temelju predhodnega priznanja nezakonitosti odpovedi, saj omejitvev, določena glede odškodnine, ugotovljene s sodno ali z upravno odločbo iz člena 33(2) delovnopравnih predpisov, ne bi mogla biti objektivno utemeljena.

- 28 Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana meni, da ima jamstveni sklad Fogasa v skladu s členom 28(3) kraljevega dekreta 505/85 zadostna zagotovila, da se izogne kakršnikoli goljufiji. Poravnava na podlagi člena 84 LPL naj bi bila strogo nadzirana s strani sodišča, ki jo mora potrditi. To naj bi toliko bolj veljalo v okoliščinah tega spora, v katerem je jamstvena ustanova na obravnavi pred sodiščem sama priznala, da je zahtevana vsota pravilna in v skladu z zgornjimi vrednostmi in omejitvami, ki jih določa špansko pravo.
- 29 Na tej podlagi je Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali se za odškodnino za nezakonito odpoved uporablja Direktiva 80/987 [...] v različici, ki je veljala pred spremembo z Direktivo 2002/74?

2. Ali je s stališča spoštovanja načel enakosti in prepovedi diskriminacije mogoče šteti, da ureditev iz člena 33(2) [zakona o delovnih razmerjih], kolikor zahteva sodbo ali upravno odločbo za izplačilo ustrezne odškodnine s strani jamstvenega sklada Fogasa, ni objektivno utemeljena in je zato treba odkloniti njeno uporabo?"

Vprašani za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 30 Področje uporabe Direktive 80/987 je opredeljeno v členu 1. Povezano branje členov 1(1) in 3(1) te direktive pokaže, da se ta nanaša samo na terjatve delavcev, ki temeljijo na pogodbah o zaposlitvi ali delovnih razmerjih, če se te terjatve nanašajo na plačilo v smislu omenjenega člena 3(1) (glej zgoraj navedeno sodbo Rodríguez Caballero, točka 26).
- 31 Na podlagi člena 2(2) Direktive 80/987 je nacionalna zakonodaja opredelila izraz „plačilo“ in mu določila vsebino (glej zgoraj navedeno sodbo Rodríguez Caballero, točka 27). V obravnavani zadevi omenjena direktiva torej napotuje na špansko pravo.
- 32 Dejstvo, da Direktiva 80/987 veže izplačilo plačila na referenčna obdobja, ne izključuje njene uporabe za odškodnino zaradi nezakonite odpovedi. To ugotovitev potrjuje člen 3 te direktive, v različici iz Direktive 2002/74, ki se ob ohranjanju

vezanosti na ta obdobja izrecno sklicuje na odpravnino ob prenehanju delovnega razmerja.

- 33 Na prvo vprašanje je torej treba odgovoriti, da mora nacionalni sodnik ugotoviti, ali izraz „plačilo“, kot je opredeljen v nacionalnem pravu, obsega odškodnino zaradi nezakonite odpovedi. Če je tako, za omenjeno odškodnino velja Direktiva 80/987, kot je veljala pred spremembo z Direktivo 2002/74.

Drugo vprašanje

- 34 Možnost, priznana nacionalnemu pravu, da določi prejemke, ki jih krije jamstvena ustanova, je podvržena spoštovanju temeljnih pravic, med katerimi je zlasti splošno načelo enakosti in prepovedi diskriminacije. To načelo zahteva, da se primerljive okoliščine ne obravnavajo različno, razen če je razlikovanje objektivno utemeljeno (zgoraj navedena sodba Rodríguez Caballero, točke od 29 do 32).
- 35 Nezakonito odpuščeni delavci so v primerljivem položaju, ker imajo, če jim ni omogočena vrnitev na delo, pravico do odškodnine.
- 36 Različno obravnavanje, ki ga španska zakonodaja določa za te delavce, ki se kaže v tem, da jamstveni sklad Fogasa ne krije terjatev odškodnin zaradi nezakonite odpovedi, razen če so te priznane s sodbo ali z upravno odločbo, ne more biti

sprejemljivo, razen če zanj obstaja objektivna utemeljitev (v tem smislu glej zgoraj navedeno sodbo Rodríguez Caballero, točka 34).

- 37 V tem pogledu je treba poudariti, da spis ne vsebuje dodatnih elementov glede na tiste, ki jih je Sodišče že imelo priložnost preučiti v točkah od 36 do 38 zgoraj navedene sodbe Rodríguez Caballero. Iz tega izhaja, da ni bil predstavljen noben prepričljiv argument za utemeljitev različne obravnave terjatev odškodnin zaradi nezakonite odpovedi, priznanih s sodbo ali z upravno odločbo, in terjatev odškodnin zaradi nezakonite odpovedi, priznanih v poravnalnem postopku.
- 38 Glede na zgoraj navedeno je na drugo vprašanje treba odgovoriti, da je treba, kadar so v skladu z zadevno nacionalno zakonodajo terjatve odškodnin zaradi nezakonite odpovedi, ugotovljene s sodbo ali z upravno odločbo, zajete v izrazu „plačilo“, enake terjatve, nastale v poravnalnem postopku, kot so te v obravnavani zadevi, šteti kot terjatve delavcev, ki temeljijo na pogodbah o zaposlitvi ali delovnih razmerjih in se nanašajo na plačilo v smislu Direktive 80/987. Nacionalno sodišče mora odkloniti uporabo notranjega predpisa, ki v nasprotju z načelom enakosti te terjatve izvzema iz izraza „plačilo“ v smislu omenjene ureditve.

Stroški

- 39 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

1. Nacionalno sodišče mora ugotoviti, ali izraz „plačilo“, kot je opredeljen v nacionalnem pravu, zajema odškodnino zaradi nezakonite odpovedi. Če je tako, za navedeno odškodnino velja Direktiva Sveta 80/987/EGS z dne 20. oktobra 1980 o približevanju zakonodaje držav članic o varstvu delavcev ob plačilni nesposobnosti njihovega delodajalca, kot je veljala pred spremembo z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2002/74/ES z dne 23. septembra 2002, ki spreminja Direktivo 80/987.
2. Kadar so v skladu z zadevno nacionalno zakonodajo terjatve odškodnin zaradi nezakonite odpovedi, ugotovljene s sodbo ali z upravno odločbo, zajete v izrazu „plačilo“, je treba enake terjatve, nastale v poravnalnem postopku, kot so te v obravnavani zadevi, šteti kot terjatve delavcev, ki temeljijo na pogodbah o zaposlitvi ali delovnih razmerjih in se nanašajo na plačilo v smislu Direktive 80/987. Nacionalno sodišče mora odkloniti uporabo notranjega predpisa, ki v nasprotju z načelom enakosti te terjatve izvzema iz izraza „plačilo“ v smislu omenjene ureditve.

Podpisi